

การปฏิรูปเขตสุขภาพ กับการส่งเสริมสุขภาพ

นพ.โสภณ เมฆธน

ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงสาธารณสุข

1. สถานะสุขภาพประชากรไทย

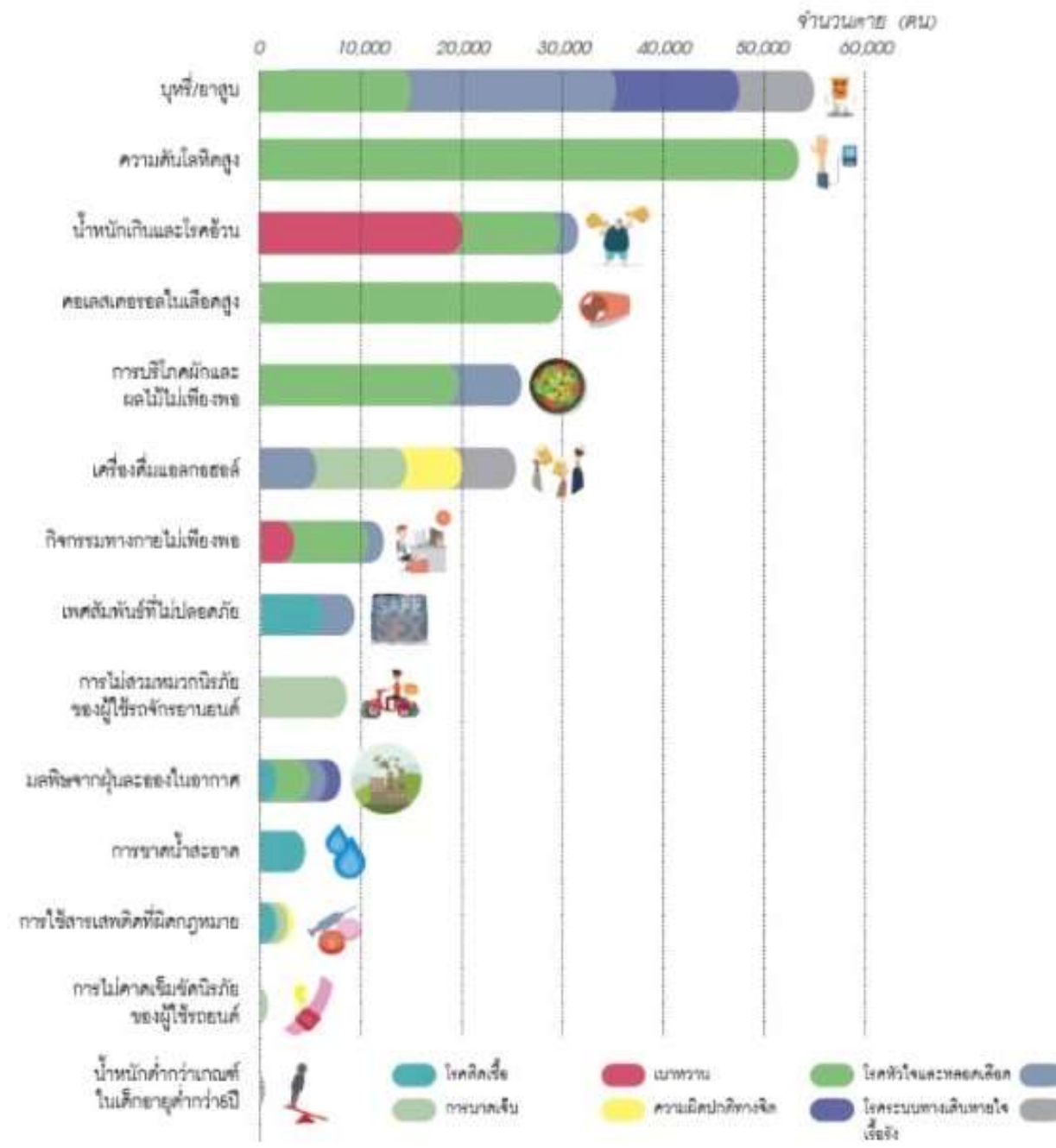
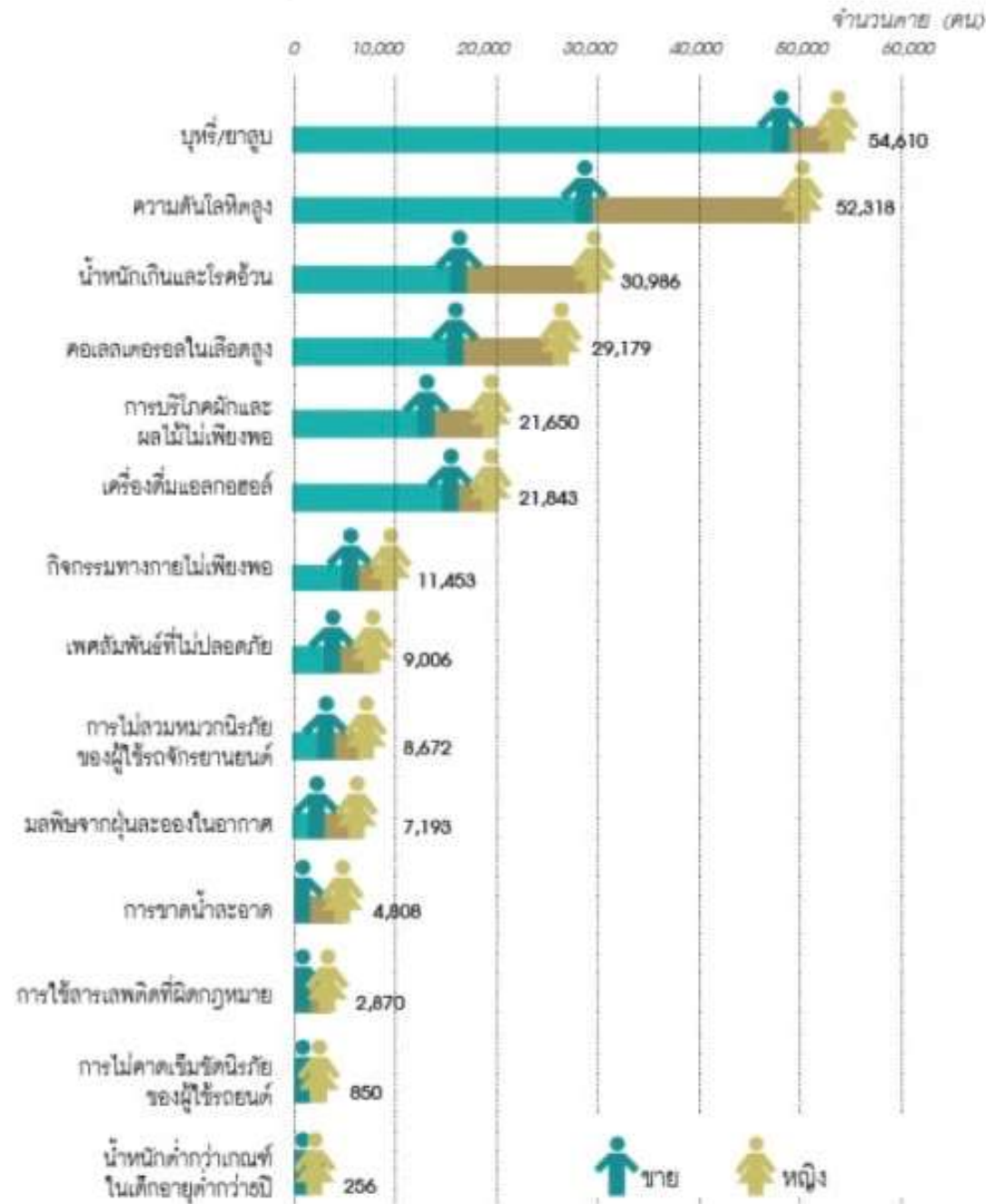

การตายจำแนกตามรายสาเหตุของประชากรไทย พ.ศ.2557

ลำดับ	ชาย			หญิง		
	สาเหตุ	Deaths ('000)	%	%	Deaths ('000)	สาเหตุ
1	โรคหลอดเลือดสมอง	30	11.1	14.6	31	โรคหลอดเลือดสมอง
2	โรคหัวใจขาดเลือด	21	7.8	8.8	19	โรคเบาหวาน
3	อุบัติเหตุทางถนน	20	7.4	8.8	19	โรคหัวใจขาดเลือด
4	โรคมะเร็งตับ	18	6.5	4.0	8	โรคไตอักเสบและไตพิการ
5	โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	17	6.0	3.7	8	โรคมะเร็งตับ
6	โรคเบาหวาน	12	4.3	3.2	7	การติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่าง
7	โรคมะเร็งหลอดลมและปอด	11	4.1	2.8	6	โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง
8	ภาวะตับแข็ง	11	4.1	2.7	6	โรคสมองเสื่อม
9	การติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์	11	4.0	2.6	5	โรคมะเร็งหลอดลมและปอด
10	การติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่าง	8	2.9	2.5	5	การติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

ที่มา: Burden of Disease Research Program Thailand (BOD Thailand) 2014

การเสียชีวิตจากปัจจัยเสี่ยงของประชากรไทย พ.ศ. 2557

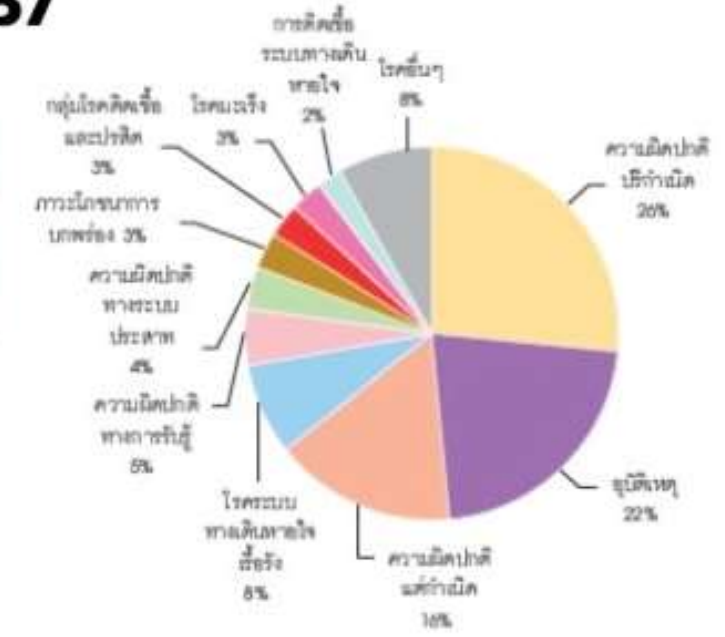

ที่มา: Burden of Disease Research Program Thailand (BOD Thailand) 2014

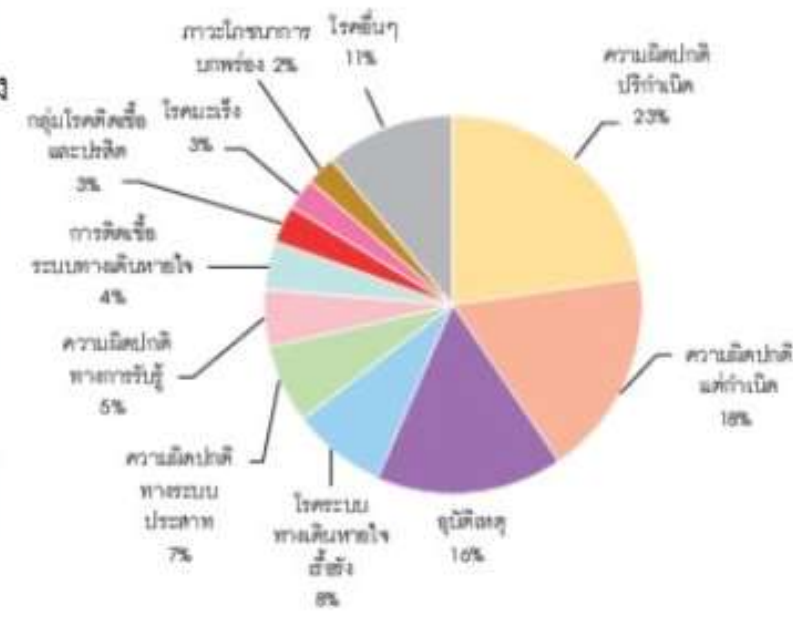
อันดับการสูญเสียสุขภาพของประชากรไทย อายุ 0-14 ปี ใน พ.ศ. 2557

ลำดับ	ชาย			หญิง		
	สาเหตุ	DALYs (‘000)	%	%	DALYs (‘000)	สาเหตุ
1	น้ำหนักแรกเกิดต่ำ	119	13.2	10.3	75	ทารกขาดอากาศแรกเกิด
2	ทารกขาดอากาศแรกเกิด	72	7.9	8.5	61	น้ำหนักแรกเกิดต่ำ
3	โรคหอบหืด	62	6.8	6.3	46	โรคหอบหืด
4	อุบัติเหตุทางถนน	60	6.7	5.0	36	อุบัติเหตุทางถนน
5	การจมน้ำ	57	6.2	4.5	32	โรคหัวใจพิการแต่กำเนิด
6	โรคหัวใจพิการแต่กำเนิด	55	6.1	3.5	25	การจมน้ำ
7	กลุ่มอาการดาวน์	24	2.6	3.5	25	การติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่าง
8	ภาวะโลหิตจางจากการขาดสารอาหาร	13	1.4	2.3	16	โรคซึมเศร้า
9	ภาวะปัญญาอ่อน	12	1.4	2.2	16	กลุ่มอาการดาวน์
10	หูชั้นกลางอักเสบ	12	1.3	1.7	12	ภาวะปัญญาอ่อน
	รวม 10 อันดับ	486	53.6	47.8	347	รวม 10 อันดับ
	รวมทุกสาเหตุ	908	100	100	725	รวมทุกสาเหตุ

ชาย 0-14 ปี (0.9 ล้าน DALYs)

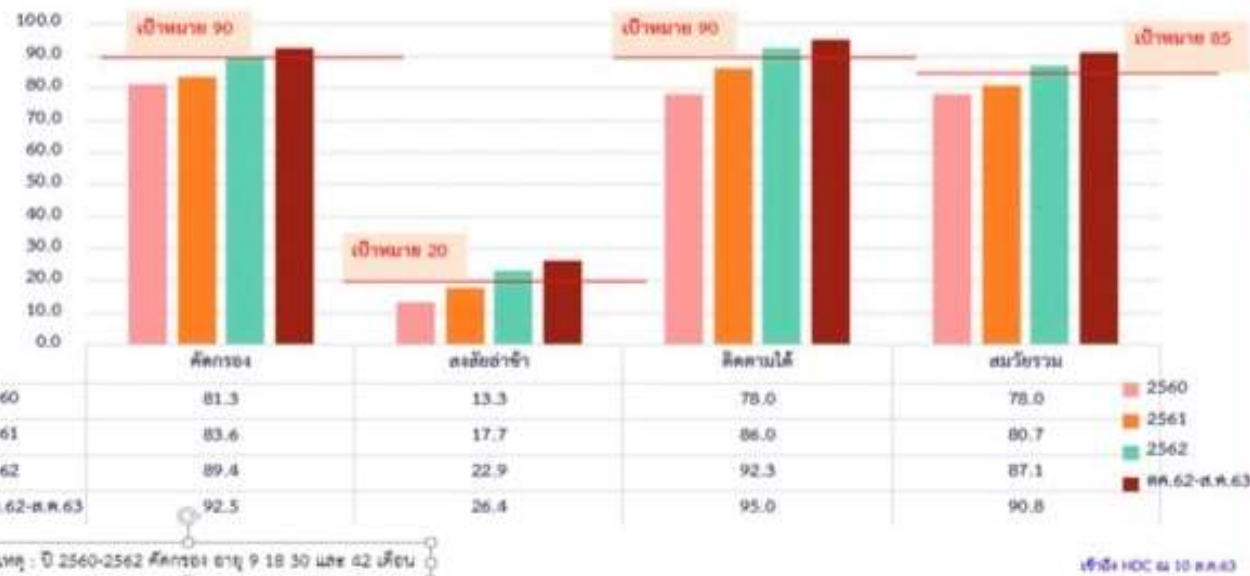
หญิง 0-14 ปี (0.7 ล้าน DALYs)

ที่มา: Burden of Disease Research Program Thailand (BOD Thailand) 2014

เด็ก 0-5 ปี พัฒนาการสมวัย พ.ศ. 2563

ผลการดำเนินงานด้านพัฒนาการเด็กอายุ 9,18,30 และ 60 เดือน

สถานการณ์สูงดีสมส่วน และความครอบคลุมการชั่งน้ำหนักและส่วนสูง

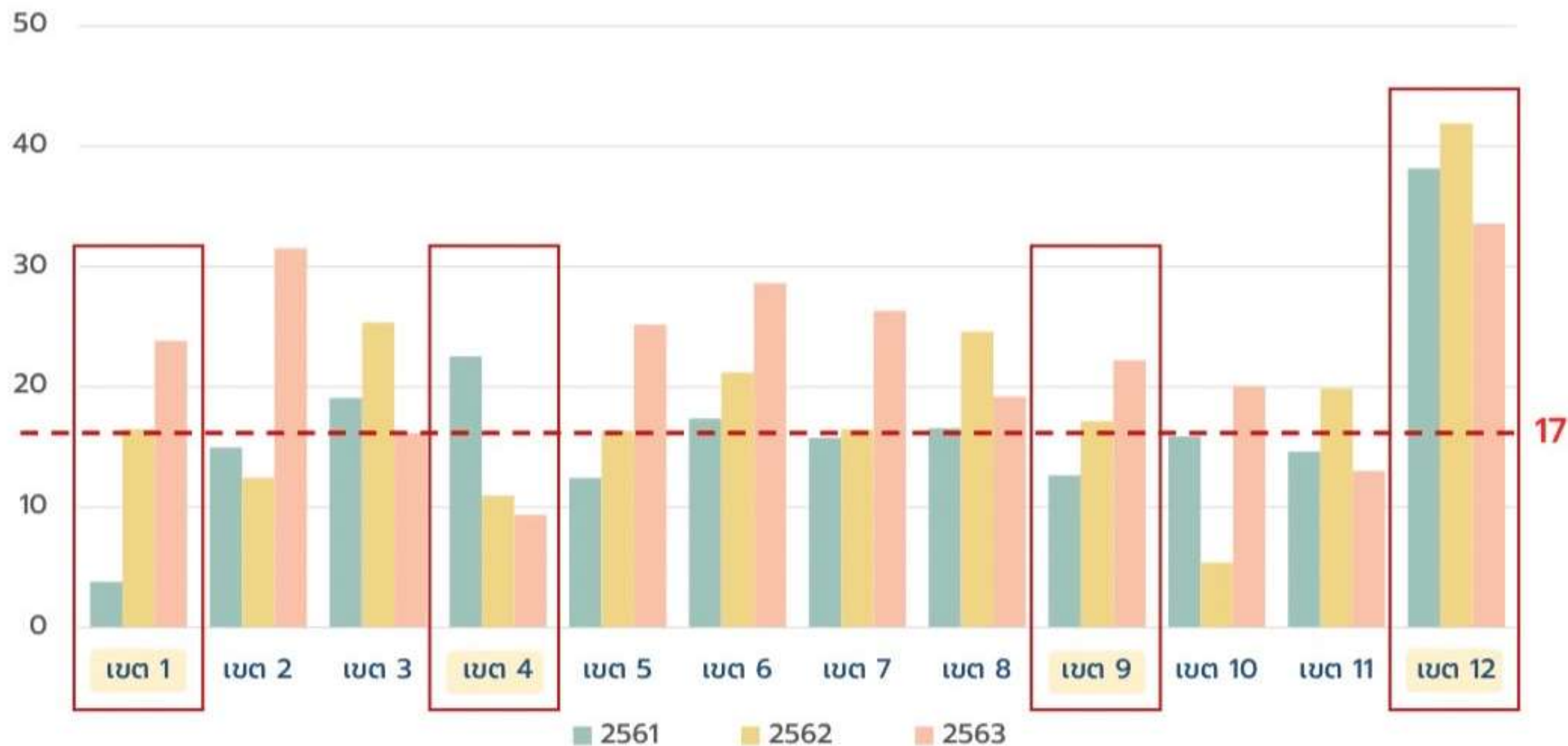
ที่มา: สรุปผลตรวจราชการประเมินสุขภาพกลุ่มวัย ปีงบประมาณ พ.ศ.2563 รอบที่ 2

ระดับ IQ เด็กไทย พ.ศ. 2559

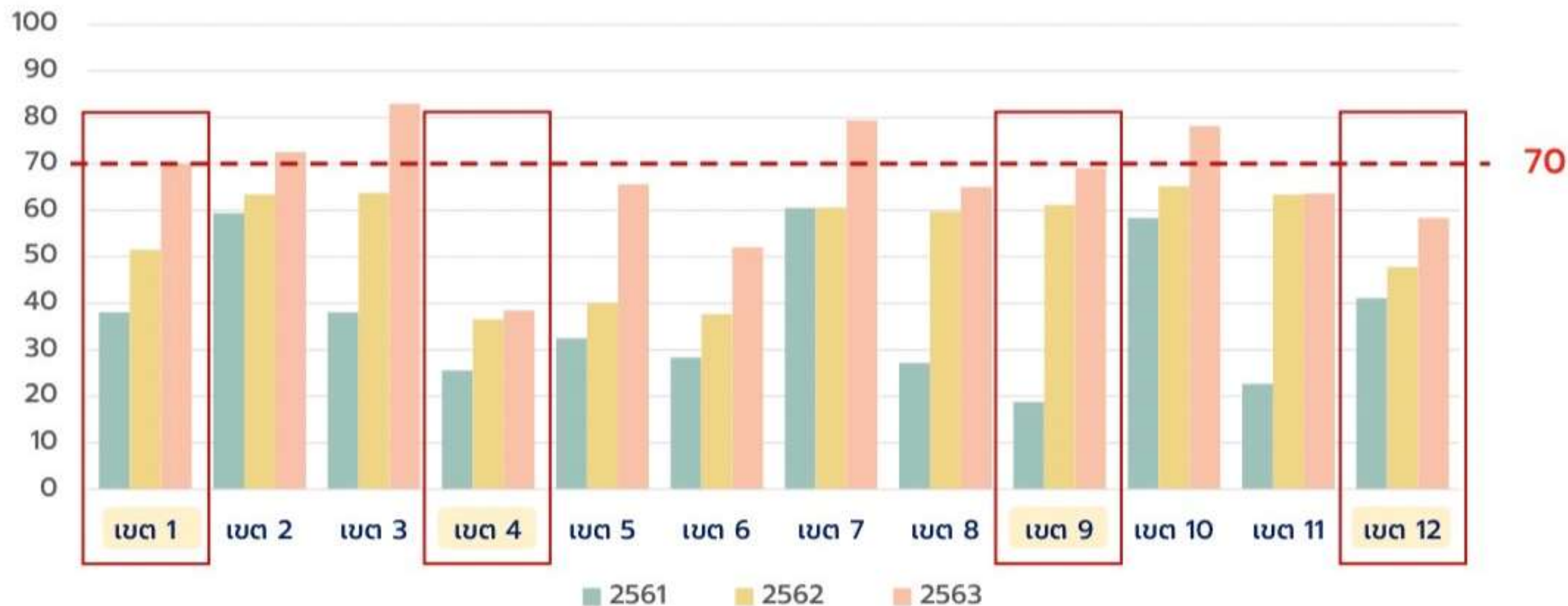
ที่มา: โอคิดดี อีคิวเด่น กรมสุขภาพจิต

อัตราส่วนการตายมารดาไทยต่อการเกิดมีชีพแสนคน (2561 – 2563)

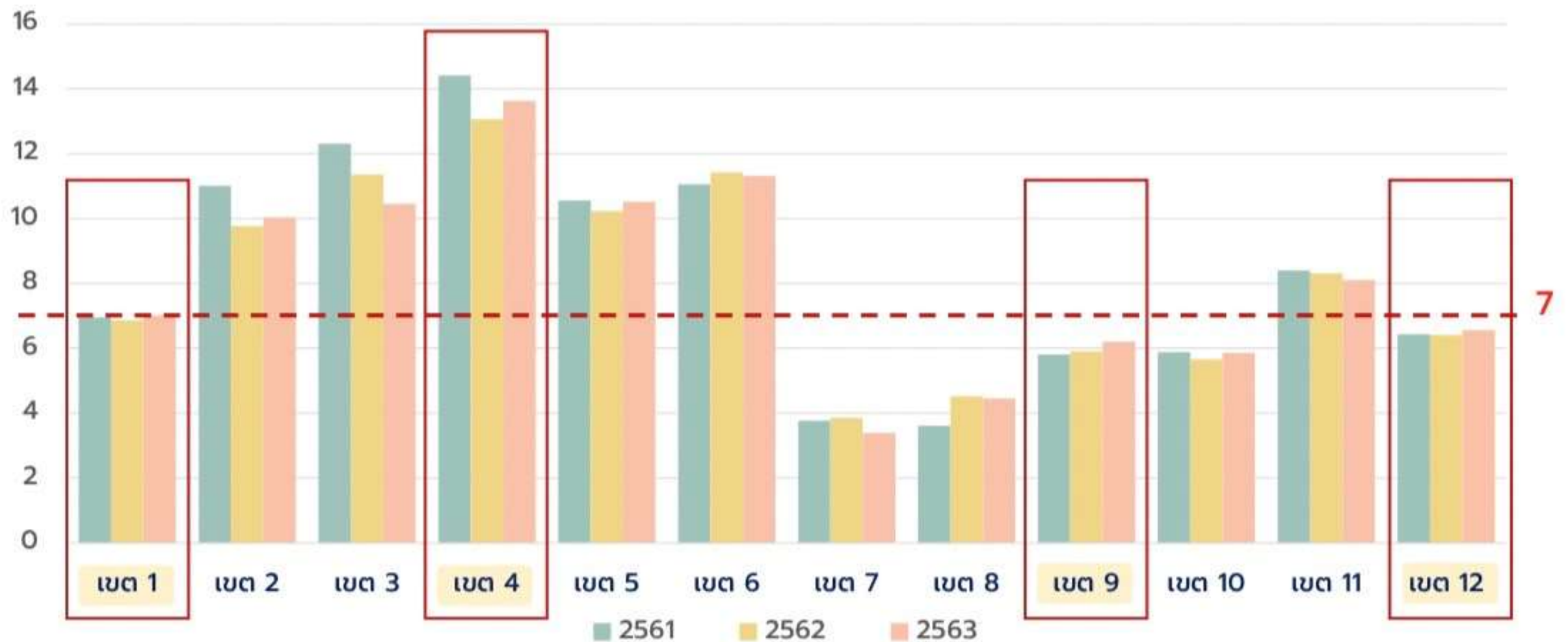

ที่มา : ระบบสารสนเทศสนับสนุนด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม

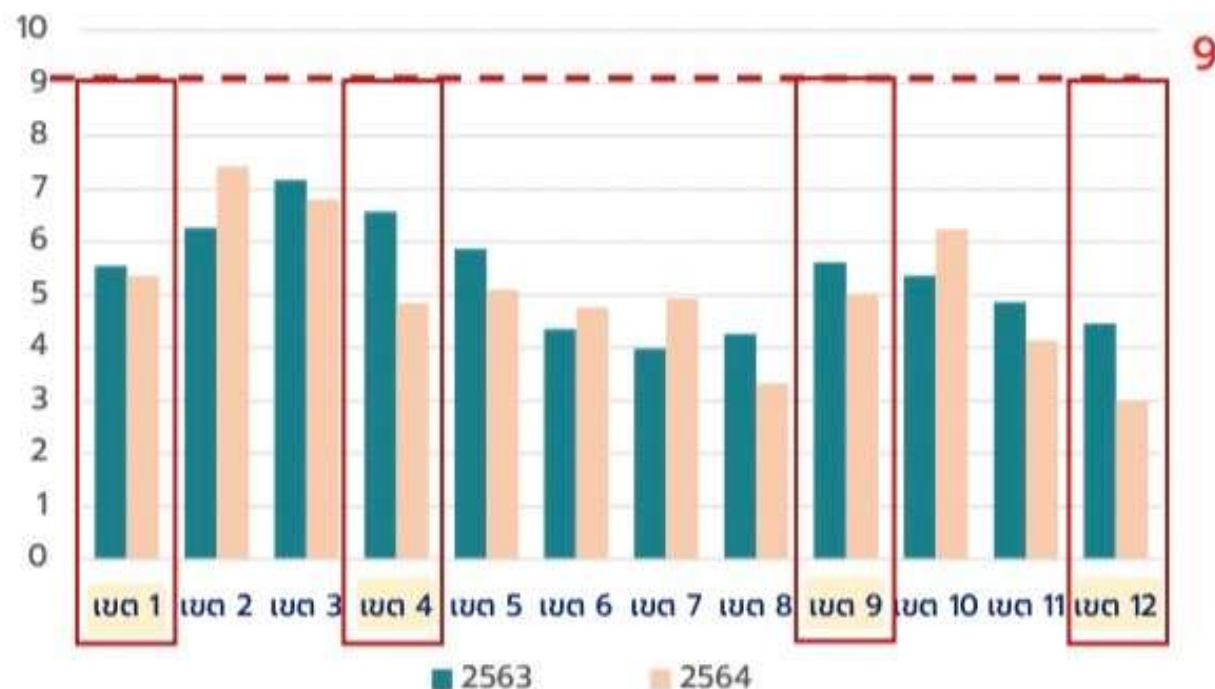
ร้อยละของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการคัดกรองแล้วพบว่ามีความฉลาดรู้ด้านการอ่านได้รับการกระตุ้นพัฒนาการด้วย TEDA4I (2561 – 2563)

อัตราการตายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง (Stroke: I60-I69) (2561 – 2563)

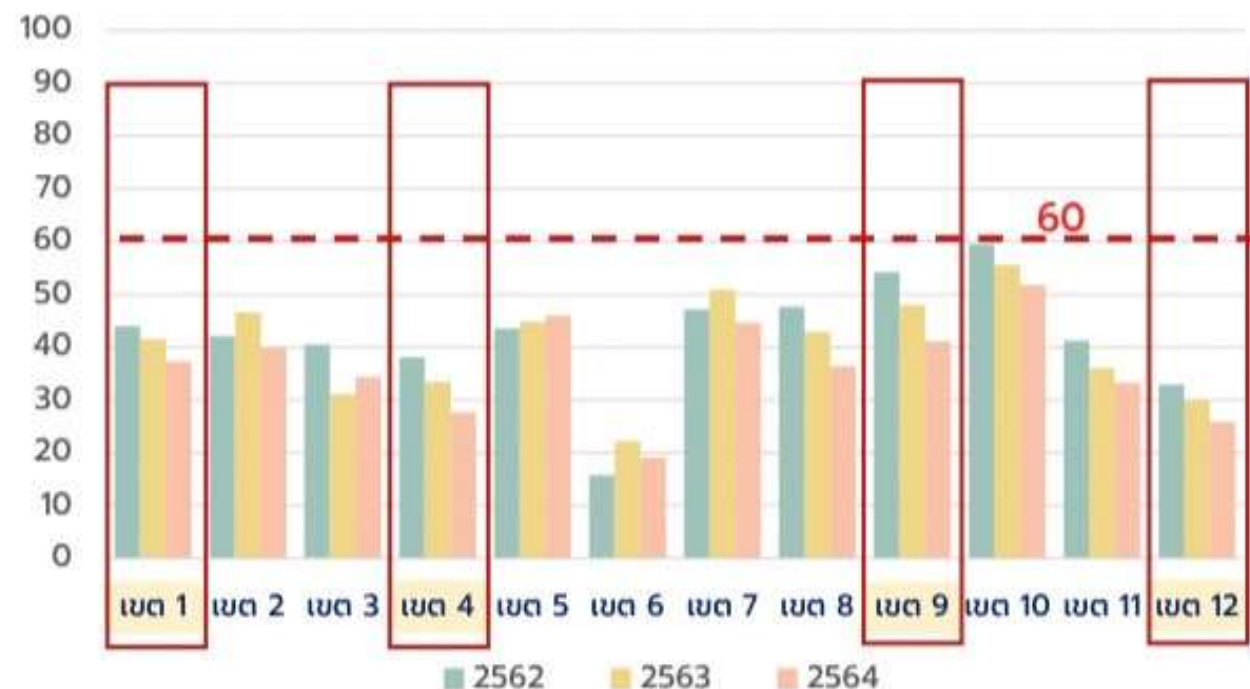
อัตราการตายของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจตาย เฉียบพลันชนิด STEMI (2563 – 2564)

หมายเหตุ : อัตราตายของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลันชนิด STEMI
ไม่เป็นตัวชี้วัดปี 2561 และ 2562

ที่มา : HDC

ร้อยละของการให้การรักษาผู้ป่วย STEMI ได้ตามมาตรฐานเวลาที่กำหนด (2562 – 2564)

หมายเหตุ : ร้อยละของการให้การรักษาผู้ป่วย STEMI ได้ตามมาตรฐานเวลาที่กำหนด
ไม่เป็นตัวชี้วัดปี 2561

ที่มา : HDC

สถานะสุขภาพปัจจุบัน

อายุคาดเฉลี่ย
เมื่อแรกเกิด

74.9 ปี

(LE)

อายุคาดเฉลี่ย
ของการมีสุขภาพดี

66.8 ปี

(HALE)

โรคติดต่ออุบัติใหม่

โรคทางเดินหายใจ
ตะวันออกกลาง หรือ โรคเมอร์ส

โรคไข้หวัดนก

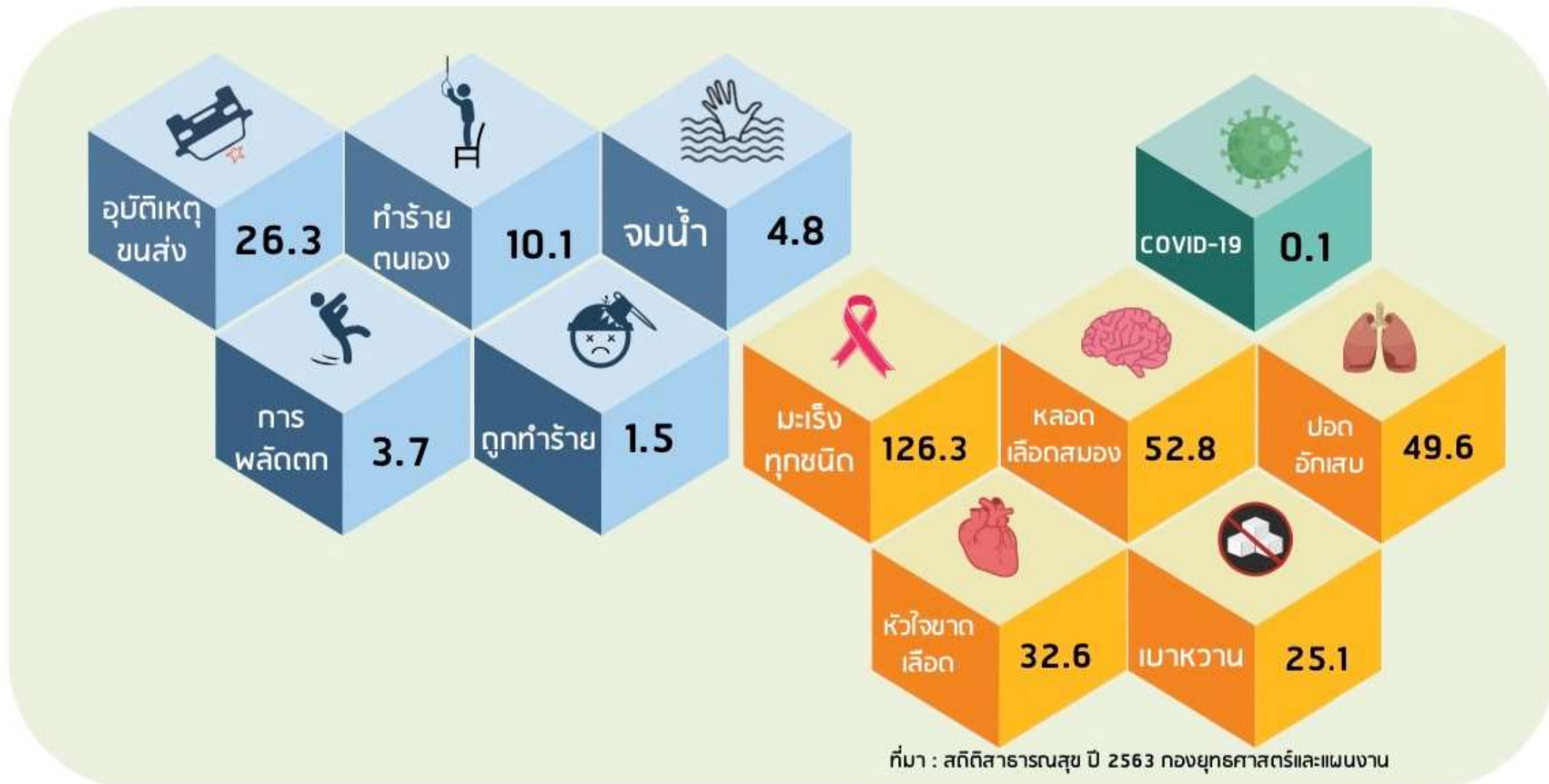
โรคไข้หวัดใหญ่

โรคติดเชื้อ COVID-19

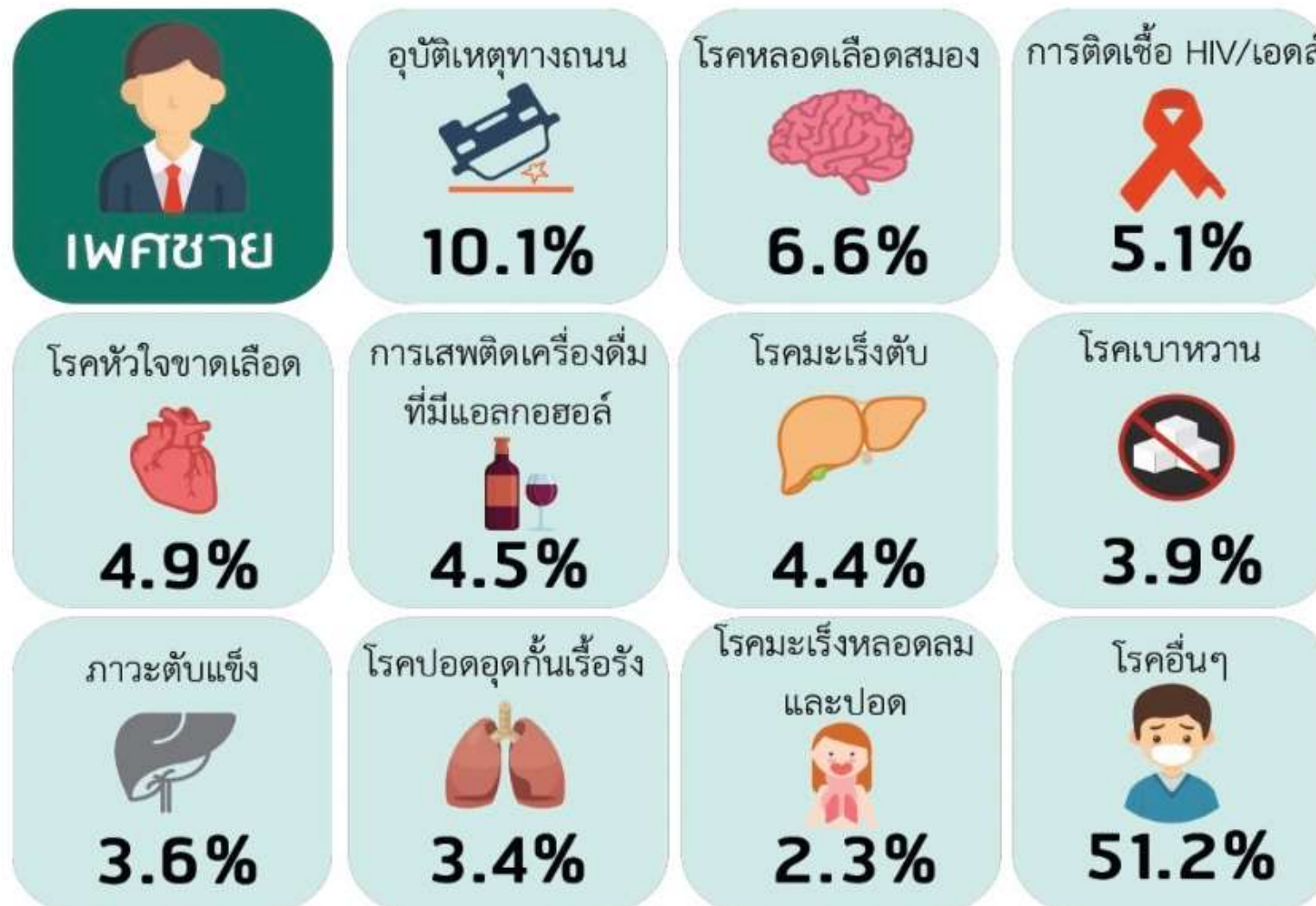
อัตราตายจากสาเหตุที่สำคัญ 10 อันดับแรก ปี 2563

สถานะสุขภาพปัจจุบัน

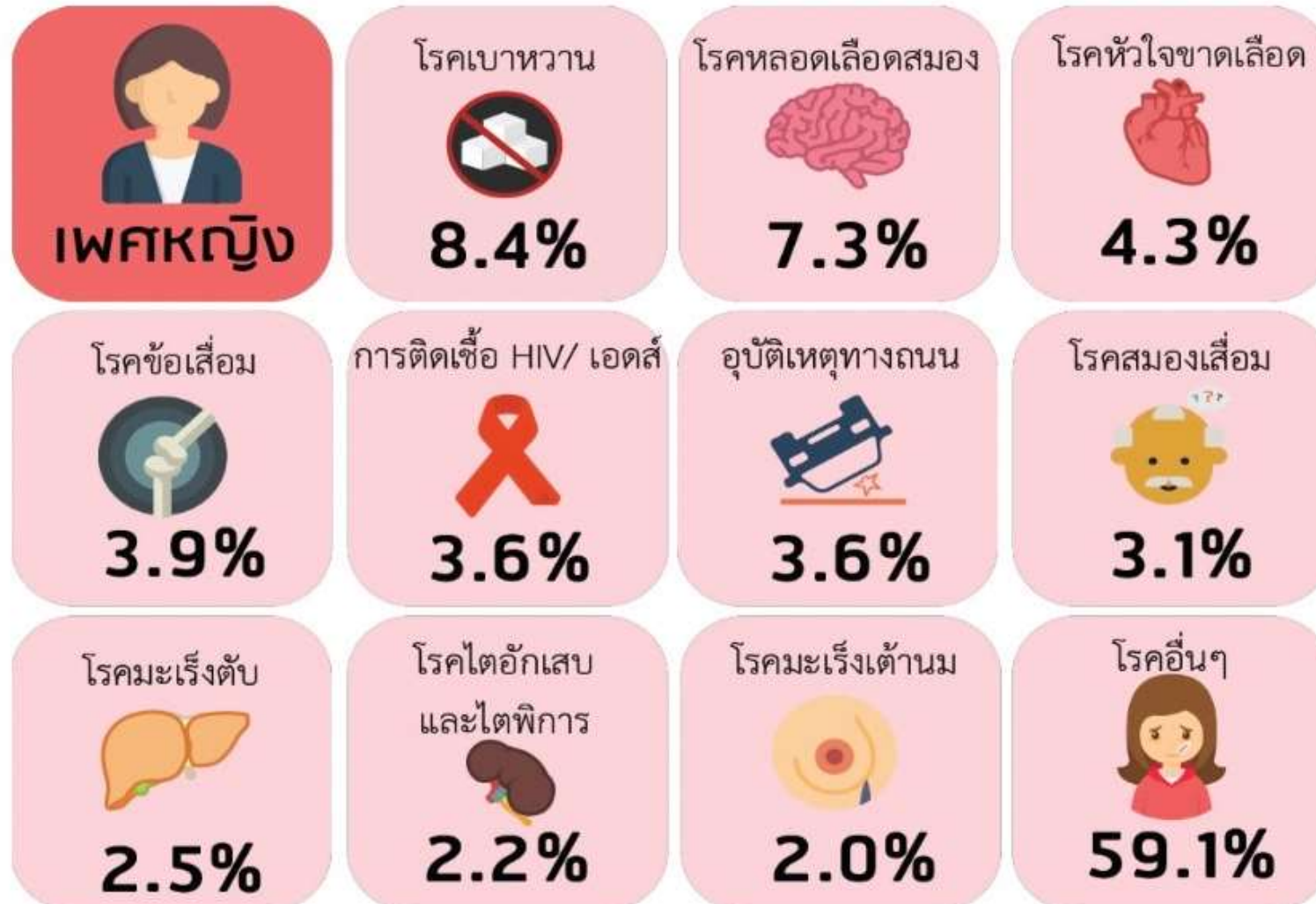
การสูญเสียปีสุขภาวะของประเทศ (DALYs) จำแนกตามสาเหตุสำคัญ พ.ศ. 2557

สถานะสุขภาพปัจจุบัน

การสูญเสียปีสุขภาวะของประเทศ (DALYs) จำแนกตามสาเหตุสำคัญ พ.ศ. 2557

การปฏิรูป เขตสุขภาพ

นพ.โสภณ เมฆธน
ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงสาธารณสุข

ที่มาและความสำคัญ

01

การดูแลรักษาและ
การเข้าถึงบริการ
ของประชาชนยังมี
ความเหลื่อมล้ำ
ในแต่ละพื้นที่

02

การบริหารจัดการหรือการ
ดูแล ไม่ได้แก้ปัญหของ
พื้นที่ แต่ทำงาน
เพื่อตอบสนองส่วนกลาง

03

อำนาจในการบริหาร
จัดการของเขตสุขภาพ
ไม่เบ็ดเสร็จ
แยกส่วน จึงแก้ปัญหา
บางอย่างไม่ได้

04

การจัดสรรทรัพยากร
ด้านกำลังคนมีความ
เหลื่อมล้ำในแต่ละเขต
บริการ เพราะเป็นการ
จัดสรรจากส่วนกลาง

05

การบริหารจัดการ
ขาดการมีส่วนร่วม
จากภาคประชาชน
และหน่วยงานอื่นๆ

เป้าหมายและกรอบแนวคิด

เป้าหมาย

ประเทศมีเขตสุขภาพที่มีระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการและร่วมรับผิดชอบระหว่างหน่วยงานท้องถิ่น มีความคล่องตัว ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สามารถทำให้เกิดผลสำเร็จในพื้นที่ตามเป้าหมายของการปฏิรูปประเทศด้านการจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข โรคไม่ติดต่อ ผู้สูงอายุ ระบบหลักประกันสุขภาพและกองทุนที่เกี่ยวข้อง

4 เขตนำร่อง

การขับเคลื่อนกิจกรรม EID, NCD, Aging ในเขตสุขภาพ

Big Rock 1 กิจกรรมปฏิรูปด้านการจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข รวมถึง โรคระบาดระดับชาติ
และโรคอุบัติใหม่เพื่อความมั่นคงแห่งชาติด้านสุขภาพ (EID)

ตัวชี้วัด

1 ร้อยละของจังหวัดมีกลไกบริหาร
สถานการณ์และปัญหาการเหตุการณ์
เชื่อมโยงกับกลไกที่กรมป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัยมีอยู่

2 มีแผนบูรณาการยกระดับศักยภาพ
และโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดการ
ภาวะฉุกเฉินฯ เห็นชอบจาก ค.ร.ม.

3 ระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยี
ดิจิทัลที่สามารถแสดง **critical
information** ได้แบบ **Realtime**

4 ทุกจังหวัดควบคุมสถานการณ์
โรคโควิด-19 ให้สงบได้
ภายใน **21-28 วัน**

5 อัตราป่วยตายจากโรคโควิด-19
น้อยกว่าร้อยละ **1.6** ในปี 2564-65

6 แผนปรับปรุงโครงสร้างการทำงาน
ความมั่นคงด้านสุขภาพและการ
จัดการภาวะฉุกเฉินฯ เห็นชอบจาก
ค.ร.ม.

การขับเคลื่อนกิจกรรม EID, NCD, Aging ในเขตสุขภาพ

Big Rock 2 กิจกรรมปฏิรูปเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการสร้างเสริมสุขภาพ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ การป้องกันและดูแลรักษาโรคไม่ติดต่อสำหรับประชาชน และผู้ป่วย (NCD)

ตัวชี้วัด

การขับเคลื่อนกิจกรรม EID, NCD, Aging ในเขตสุขภาพ

Big Rock 3 ระบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุด้านการบริหาร การรักษาพยาบาลที่บ้าน/ ชุมชน
และการดูแลสุขภาพตนเองในระบบสุขภาพปฐมภูมิเชิงนวัตกรรม

ตัวชี้วัด

ระบบและกลไกการสร้างผู้บริบาลผู้สูงอายุ

1

ระบบและกลไกการบริหารและรักษาพยาบาล
ผู้สูงอายุที่บ้าน/ชุมชน รวมทั้งระบบบริการของ
ทีมแพทย์ประจำครอบครัว

2

ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการ
สนับสนุนการบริหาร และการรักษาพยาบาล
ผู้สูงอายุที่บ้าน/ชุมชน

3

4

ระบบข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับสูงอายุ

5

มีระบบและกลไกการเงินการคลังที่ยั่งยืน รวมทั้ง
ระบบหลักประกันสุขภาพ กองทุนการดูแลระยะยาว
และมาตรการสนับสนุนส่งเสริมรูปแบบใหม่

ข้อเสนอชุดการจัดบริการรูปแบบใหม่ เพื่อส่งเสริมและป้องกันโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง

วัตถุประสงค์
เพื่อส่งเสริมสุขภาพ
ป้องกันการเป็นโรคเบาหวาน

เป้าหมาย
กลุ่มประชาชนที่ได้รับการ
วินิจฉัยเป็น PRE-DM, PRE-HT

โดย นายแพทย์โสภณ เมฆธน / แพทย์หญิงดวงดาว ศรียากุล / นายแพทย์สันติ ลาภเบญจกุล

| หลักการสำคัญ

มีผู้ป่วยเบาหวาน/
ความดันโลหิตสูง
เพิ่มทุกปี
เฉลี่ย เพิ่ม 4-6 แสน/ปี

มีข้อพิสูจน์ว่า
โรคเบาหวานสามารถ
ป้องกันได้และ
มีบทเรียนจากหลาย
ประเทศที่ประสบ
ความสำเร็จในการ
พัฒนาโปรแกรมสำหรับ
ป้องกันโรคเบาหวาน

จากกฎบัตรอตตาวา
การปรับรูปแบบบริการ
สุขภาพที่มีประสิทธิภาพ
เป็นหนึ่งในมาตรการ
สำคัญในการสร้างเสริม
สุขภาพ

หลักฐานเชิงประจักษ์ป้องกันโรคเบาหวาน

การเข้าโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีเป้าหมายเพียง 2 ข้อ คือ

- 1) ลดน้ำหนักให้ได้อย่างน้อย 5-7% หรือควบคุมไม่ให้น้ำหนักตัวเพิ่มขึ้น
- 2) การเพิ่มกิจกรรมทางกายและออกกำลังกายให้ได้อย่างน้อย 150 นาที/สัปดาห์

สามารถลดโอกาสเกิดโรคเบาหวาน
ได้มากกว่า 58%

LIFESTYLE CHANGE PROGRAM

The lifestyle change program that is part of the CDC-led National Diabetes Prevention Program is proven to help prevent or delay type 2 diabetes. It is based on research that showed:

58%

Weight loss of 5 to 7% of body weight achieved by reducing calories and increasing physical activity to at least 150 minutes per week resulted in a 58% lower incidence of type 2 diabetes

71%

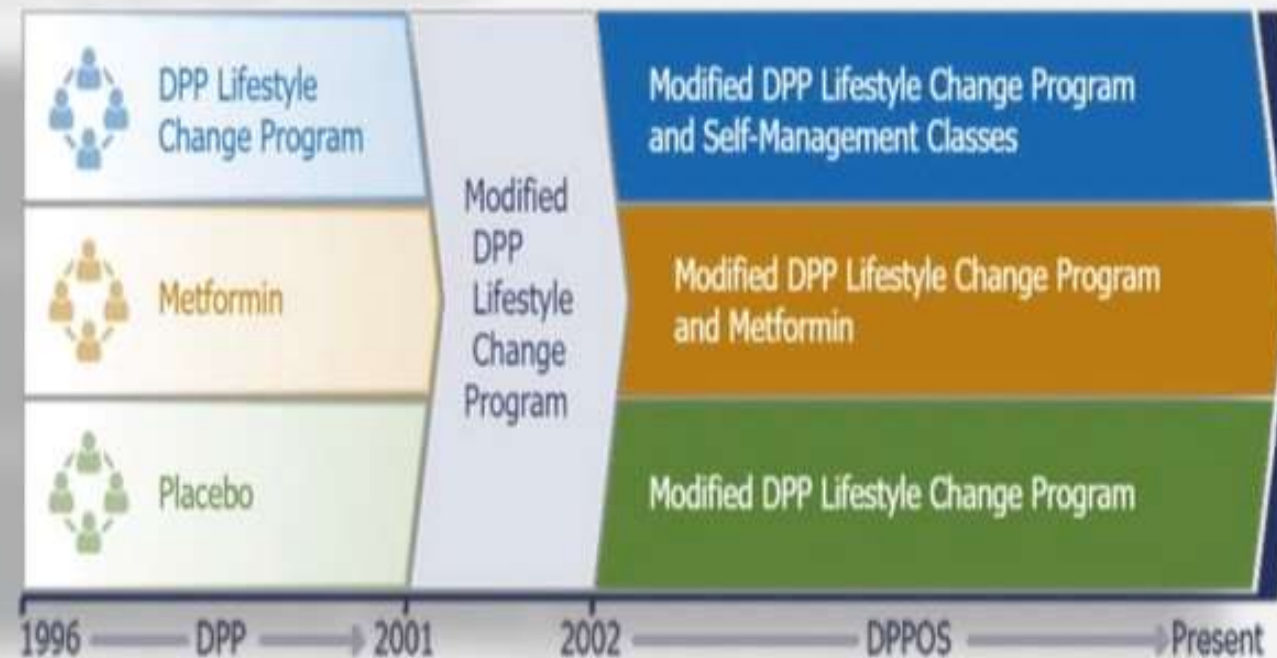
For people 60 and older, the program reduced the incidence of type 2 diabetes by 71%

27%

After 15 years, lifestyle change program participants had a 27% lower incidence of type 2 diabetes

DPP & DPPOS Timeline

หลักการและหลักฐานเชิงประจักษ์ เพื่อออกแบบชุดการจัดบริการ (Concept and Evidence Based)

1

วิทยาศาสตร์ทางการแพทย์
เช่น การลดน้ำหนัก การออกกำลังกาย (เรื่องพฤติกรรม) และ
การจัดการความเครียด

2

แนวคิด
Patient-centered
medicine and customer
focus service : Share
decision making

3

แนวคิด
Peer Professional
(หมอประจำตัว),
Registration and
Engagement

4

- Behavioral Science
- Behavioral Economic
- Nudge

ร่างออกแบบชุดการจัดบริการแบบใหม่

คือ การออกแบบโปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพ
โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (people-center)
การวางแผนรายบุคคลให้เหมาะสมกับบริบทและ
แรงจูงใจของคนนั้นๆ โดย Peer Professional
แบ่งการจัดบริการออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

แนวคิดมาจาก

กรมควบคุมโรค, กรมอนามัย
CDC USA, Desmond (UK) และ
งานวิจัยการปรับรูปแบบบริการแบบใหม่ฯ
โดย นพ.สัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์
ร่วมกับพญ.ดวงดาว ศรียากุล

STEP 1

Self Assessment

Information Technology
ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

หากผลเป็นบวก (positive) พบว่ามีความเสี่ยง
ให้ส่งต่อข้อมูลเข้าสู่ PCU เพื่อคัดแยกทำ STEP 2

Health Assessment
การประเมินภาวะสุขภาพ

Community Screening
การคัดกรองในชุมชน

โดยใช้กลไกของ ระบบบริการปฐมภูมิ (Primary Care)

Individual Health
Risk Assessment
การประเมินรายบุคคล

STEP 2

การวินิจฉัย และการประเมินเชิงลึก Diagnosis and in-depth assessment

การวินิจฉัยโดยเจาะระดับน้ำตาลและวัดความดันตามแนวทางของกรมควบคุมโรค

การประเมินเชิงลึก

คือ ประเมินตามความเสี่ยงของ CVD 9 ข้อ
โดย ถ้ามีผลปกติ ตั้งแต่ 5 ข้อ ถือว่ามีความเสี่ยงสูง
ตามแนวทางของกรมควบคุมโรค

การประเมินใน Step 2 แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

- กลุ่ม Pre-DM ที่มีความเสี่ยงต่ำ
ให้คำแนะนำเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและนัดติดตาม 6-12 เดือน
- กลุ่ม Pre-DM ที่มีความเสี่ยงสูง ให้ทำ Step 3 ต่อไป

STEP 3

Personalize Health Literacy Plan (PHLP) โดย Peer Professional

ขั้นตอนการจัดทำแผน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

- Registration and Engagement with Peer Professional
- การประเมิน HL, การให้ศึกษาและข้อมูลสุขภาพเบื้องต้น
- การวางแผนโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพรายบุคคลโดยมุ่งเน้นเรื่องของน้ำหนัก
การออกกำลังกาย และการจัดการความเครียด โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนย่อย
3.1 วางเป้าหมาย 3.2 วางกิจกรรม 3.3 วางพันธะสัญญาร่วมกัน

หลักการของโปรแกรม

คือ การวางแผนโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพรายบุคคล โดยการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ
และ Peer Professional โดยคำนึงถึงบริบทแรงจูงใจและคุณภาพชีวิตของผู้รับบริการ
เป็นสำคัญ ให้สามารถวางแผนความรู้และทักษะไปปรับใช้ในวิถีชีวิตของแต่ละบุคคล
เพื่อสร้างสุขภาพที่ดี รวมถึงลดความเสี่ยงในการเกิดโรค

“ Peer Professional คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตัวที่จะดูแลและสนับสนุน
ให้ผู้รับบริการสามารถบรรลุตามแผน PHLP ได้ ตลอดระยะเวลา 6 เดือน ”

STEP 4

การให้โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพตามแผนที่วางไว้ โดย Peer Professional และหน่วยบริการปฐมภูมิ (3 หมอ)
รูปแบบการจัดโปรแกรม เป็นการผสมผสาน 3 รูปแบบ โดยใช้ศาสตร์ของ health and social science เช่น motivation interview (MI),
Persuasion, Behavioral โปรแกรมรูปแบบการจัดบริการ 3 รูปแบบ ได้แก่

- 1 การให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสุขภาพ (Health education)
- 2 การกำกับติดตาม การเสริมกำลังใจ และการปรับเปลี่ยนแผนโดย Peer Professional
- 3 การจัดโปรแกรมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ

โปรแกรมใช้เวลา 6 เดือน

ระยะ 1	ระยะ 2	ระยะ 3
1 เดือน เรียนรู้	2 เดือน ฝึกทักษะ	6 เดือน คงพฤติกรรม

STEP 5

RE-Assessment

การประเมินผลหลังจบโปรแกรม

[illegible]

ข้อเสนอเบื้องต้น แนวทางเพื่อการพัฒนาการจ่ายเงินแบบมุ่งเน้นคุณค่า สำหรับชุดการจัดบริการป้องกันโรคเบาหวาน

หลักการการออกแบบ VBP

- สนับสนุนการนำไปสู่ผลลัพธ์ที่สำคัญต่อผู้รับบริการ
- ส่งเสริมประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากร ผ่านการบูรณาการบริการ การเชื่อมโยงฐานข้อมูล และการลดความสูญเสียที่หลีกเลี่ยงได้
- อ้างอิงรูปแบบและต้นทุนการใช้ทรัพยากรมาตรฐานจากต้นแบบบริการ ร่วมกับประเมินผล pilot
- มีความพร้อมหรืออยู่ในวิสัยในการสร้างความพร้อมของการดำเนินการ และการตรวจสอบได้

VBP กรณีบริการเพื่อส่งเสริมและป้องกัน DM และ HT

- ✓ Bundled payment ต่อรายสำหรับบริการแกนหลัก
- ✓ Fee schedule สำหรับบริการเฉพาะรายบุคคล
- ✓ Pay-for-performance จาก Shared saving ของการลดความเสี่ยงของ New case

การติดตามข้อมูลรายบุคคล

- ✓ การรับบริการที่กำหนด
- ✓ ผลลัพธ์ที่ติดตาม
- ✓ ค่าใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ขอบคุณครับ

